

[Ebba Strange]

delt mig, at man faktisk laver kurser i mægling. Jeg tror også, det er noget, vi skal lære. Hvis man skulle blive spurgt, om man kunne have lyst til sådan noget, tror jeg da, at vi alle sammen ville sætte pris på at få et kursus i nogle håndgreb, inden vi gik i gang med det. Men som sagt tror jeg, vi er lige så gode som nordmænd, svenskere, hollændere og englændere.

Jeg vil godt kommentere hr. Helge Adam Møllers indlæg, men jeg synes nu, jeg gjorde det i min opsamling. Men det vil blive forskelligt, og jeg er godt klar over, at det bliver en af de indvendinger, der også vil komme i den offentlige debat. Jeg kan såmænd ikke sige andet til det end det, jeg sagde, da jeg svarede på det, nemlig at retfærdighed ikke altid er at behandle alle ens, men at personerne oplever, at de bliver behandlet værdigt og ordentligt, at man lytter til dem, og at de føler sig respekteret.

Det kan være svært for os at vænne os til i et land som Danmark, hvor en af vores grundsatninger er det dér med lighed for loven. Hvor forskelligt det vil blive, er der ingen af os, der kan sige. Der kan også indarbejdes nogle mønstre i sådan et forhold, men jeg synes, vi skulle tage chancen for at betræde nogle nye stier.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Grove):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 55:

Forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af tidsubestemt bidragspligt.

Af Tom Behnke (FP) m.fl.
(Fremsat 1/2 94).

Lovforslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Justitsministeren (Erling Olsen):**

Beslutningsforslaget fra medlemmer af Fremskridtspartiet indeholder tre punkter.

Det første går ud på at ophæve tidsubestemt bidrag ved separation og skilsmisse, idet pligtens varighed højst kan udgøre 10 år.

Det er jo sådan, at der altid ved separation eller skilsmisse skal tages stilling til, om en af ægtefællerne skal pålægges pligt til at yde bidrag til den andens underhold. Det kan ske ved en aftale mellem ægtefællerne, hvilket i praksis sker i meget vidt omfang, og de situationer er ikke omfattet af beslutningsforslaget. Indgår ægtefællerne ikke selv en aftale om bidragsspørgsmålet, er det retten, der skal tage stilling til, om der skal fastsættes bidragspligt, og i givet fald til pligtens varighed. Fastsætter retten bidragspligt, skal statsamtet tage stilling til størrelsen af bidraget. Reglerne om afgørelsen af de spørgsmål findes i ægteskabslovens § 50. Efter denne bestemmelse skal retten ved afgørelsen af spørgsmålet om bidragspligt tage hensyn til, om den, der ønsker bidrag, selv kan skaffe sig et efter sine livsvilkår tilstrækkeligt underhold. Endvidere skal der tages hensyn til, om den anden part efter sine økonomiske forhold og de øvrige omstændigheder er i stand til at betale bidrag, og til ægteskabets varighed. Der kan også tages hensyn til, om den, der ønsker bidrag, har behov for støtte til uddannelse eller lignende. Hovedreglen efter ægteskabslovens § 50 er, at retten kun kan pålægge bidragspligt for et bestemt tidsrum, der ikke kan overstige 10 år. Som en undtagelse kan der fastsættes bidragspligt for længere tid end 10 år, herunder tidsubegrænset bidragspligt, hvis der foreligger særlige omstændigheder.

Hovedreglen blev indsat i loven i 1989, og dengang var der mellem alle partier med undtagelse af Fremskridtspartiet enighed om, at det var nødvendigt at opretholde adgangen til at pålægge tidsubegrænset bidragspligt i særlige tilfælde. Fremskridtspartiets holdning var i 1989, at der ikke burde være adgang til at fastsætte bidragspligt for længere tid end 5 år.

Det foreliggende beslutningsforslag indebærer, at der skal gælde en hovedregel om, at bidragspligten ikke kan overstige 10 år, så denne

[Justitsministeren]

del af forslaget svarer faktisk til gældende ret. Det nye, som Fremskridtspartiet foreslår, er, at der ikke længere skal kunne fastsættes tidsubegrænset bidrag, men derimod under visse omstændigheder bidrag, der overstiger 10 år, nemlig hvis ægteskabet har haft en varighed af mindst 25 år og den bidragsberettigede er over 50 år og enten er uden uddannelse eller uden erhvervs erfaring.

Ifølge bemærkningerne begrundes forslaget med, at der i praksis ikke kun er tale om pålæggelse af tidsubegrænset bidragspligt i tilfælde, hvor der foreligger særlige omstændigheder. Fremskridtspartiet mener derimod, at tidsubestemt bidragspligt bliver brugt som en helt almindelig afgørelse. Jeg kan ikke af beslutningsforslaget se, hvordan forslagsstillerne når frem til denne konklusion.

Ifølge de undersøgelser, som forslagsstillerne henviser til, har det jo vist sig, at antallet af sager, hvor der fastsættes tidsubegrænset bidrag, er faldet meget væsentligt i perioden fra 1981-82 til 1988-90. Hertil kommer, at en undersøgelse, der er foretaget af domme, der er afsagt af landsretterne i 1991-92, viser et yderligere fald i antallet af sager, hvor der pålægges tidsubegrænset bidragspligt.

Tallene fra disse undersøgelser viser, at der skal være tale om ægteskab i 20 år eller mere, før det kan komme på tale at pålægge tidsubegrænset bidrag. I disse langvarige ægteskaber blev der ved landsretterne i 1981-82 pålagt tidsubegrænset bidrag i 56 pct. af sagerne. I 1984-85 var andelen 45 pct., i 1988-89 faldt den til 30 pct., og i 1991-92 er andelen faldet yderligere, nemlig til 25 pct.

I absolutte tal svarer dette til, at der 1981-82 ved landsretterne blev pålagt tidsubegrænset bidrag i 41 af 73 sager vedrørende ægteskaber, der havde været i 20 år eller mere, mens det i 1991-92 var i 9 af 36 ægteskaber.

Min konklusion på grundlag af dette materiale er vel ikke overraskende den modsatte af forslagsstillerens, nemlig at det er sjældent, at der fastsættes tidsubegrænset bidragspligt.

Når man taler om tidsubegrænset bidragspligt, skal man også være opmærksom på, at tidsubegrænset bidrag i realiteten kun skal betales i en tidsbestemt periode. I praksis aftrappes et tidsubegrænset bidrag nemlig, når der er betalt bidrag i en periode, der svarer til ægteskabets varighed.

Endelig har det også betydning for pligten til at betale tidsubegrænset bidrag, om parterne fortsat har evne og behov herfor. Hvis parternes indtægter ændrer sig f.eks. som følge af sygdom, arbejdsløshed eller pensionering, vil bidraget på anmodning blive ændret. Det kan derfor f.eks. forekomme, at tidsubegrænset bidrag få år efter skilsmissen fastsættes til nul kroner, fordi manden ikke længere har økonomisk mulighed for at betale bidrag. Tidsubegrænset bidrag er altså ikke en ubetinget pligt til at betale bidrag i al tid fremover.

Det er imidlertid efter min opfattelse rigtigt at fastsætte tidsubegrænset bidrag i de tilfælde, hvor den ene af ægtefællerne – og det er jo oftest hustruen – efter aftale med den anden ægtefælle opgiver en uddannelse og et arbejdsliv for i stedet at tage sig af børnene og hjemmet, så manden kan hellige sig sin karriere.

Hvis ægteskabet går i stykker efter 25 år på denne måde, er det ikke rimeligt, at kvinden i 50-års-alderen efter kort tid ikke længere kan få bidrag fra manden, mens manden kan fortsætte den levestandard, som er skabt ved hjælp af ægtefællernes aftale om arbejdsdelingen under ægteskabet.

Jeg er naturligvis opmærksom på, at udviklingen har medført, at kvinder i dag i meget høj grad gør sig gældende på arbejdsmarkedet, og at det derfor i fremtiden formentlig kun i et begrænset omfang vil forekomme, at konen ofrer uddannelse og arbejde for at tage sig af manden og børnene; men det vil forekomme. Man kunne måske også tænke sig, at det i nogle tilfælde fremover vil være manden, der gennem et langt ægteskab har tilsidesat sin egen uddannelse og sine muligheder på arbejdsmarkedet til fordel for den kvindelige parts karriere.

Jeg mener derfor, at tiden og udviklingen endnu ikke er kommet til dette punkt, hvor det er rigtigt og rimeligt helt at afskaffe adgangen til i disse særlige og stadig sjældnere tilfælde at kunne fastsætte et bidrag, der ikke på forhånd er begrænset til en bestemt periode. Jeg vil ikke afvise, at den dag kan komme, men det er for tidligt at gøre det nu kun ca. 4 år efter, at et meget bredt flertal i Folketinget ændrede og begrænsede området for tidsubegrænset bidragspligt.

Med hensyn til det andet punkt i beslutningsforslaget, der drejer sig om ligestillingen

[Justitsministeren]

mellem mænd og kvinder i bidragsager, vil jeg først slå fast, at reglerne i ægteskabsloven er formuleret sådan, at manden og kvinden er ligestillede med hensyn til bidrag og bidragspligt.

Alligevel er det sjældent, at en mand får tillagt bidrag fra sin tidligere ægtefælle. Det skyldes selvfølgelig, at der stadig er flere kvinder end mænd, som efter et langt ægteskab uden større tilknytning til arbejdsmarkedet har behov for økonomisk støtte i form af bidrag i en længere eller kortere periode.

Der findes derfor stadig kun få domme, som tager stilling til spørgsmålet om kvindens pligt til at betale bidrag til manden, og det er meget vanskeligt på grundlag af disse domme at vurdere, om der også reelt er ligestilling mellem parterne i bidragsager.

I praksis tegner der sig et billede, som synes at vise, at domstolene er lidt mere forsigtige med at pålægge kvinden at betale bidrag til manden end omvendt. Jeg tror, at dette bl.a. hænger sammen med de traditioner, vi har på ægteskabsområdet, hvor kvinden til en vis grad er blevet betragtet som den økonomisk svage part. Jeg tør ikke helt afvise, at domstolene også er påvirkede heraf. Men der foreligger ingen afgørelse for Højesteret, der bekræfter det.

Jeg mener derfor, at der kan være behov for, at egnede sager indbringes for Højesteret, således at det kan slås fast, at der også på dette område reelt er ligestilling mellem mænd og kvinder, og Justitsministeriet vil være opmærksom på muligheden for, at en sådan sag bliver indbragt for Højesteret.

Det tredje og sidste punkt i beslutningsforslaget vedrører beregningen af bidragydere og bidragsmodtagere økonomiske forhold i forbindelse med fastsættelsen af bidragets størrelse. I bemærkningerne til forslaget anføres det, at der ikke sker ens beregning af bidragydere muligheder og bidragsberettigedes behov. Endvidere fremgår det af bemærkningerne, at alle indtægter, herunder også skattefri indtægter, bliver taget med ved beregningen af bidragydere muligheder, hvilket ikke gælder for bidragsmodtagere vedkommende. Det er faktisk efter vores opfattelse ikke rigtigt.

Jeg kan sammenfattende sige, at der efter min opfattelse ikke er behov for at foretage lovændringer om bidragspligt på nuværende

tidspunkt, men at det er et område, der også i de kommende år bør følges nøje, således at reglerne bliver tilpasset samfundsudviklingen.

Dorte Bennedsen (S):

Det forslag, der her er lagt frem af Fremskridtspartiet, har tre hoveddele: Den ene er spørgsmålet om ophævelse af tidsubestemt bidragspligt, den anden er spørgsmålet om ligestilling ved pålæggelse af bidragspligt, og endelig er den tredje, at offentlige tilskud som boligsikring og den slags skal medregnes ved bidragsfastsættelsen.

Om det sidste af de tre punkter kan jeg sige, at Socialdemokratiet ikke er enig i dette punkt. Vores sociale system er jo indrettet sådan, at disse ydelser, boligsikring og medicintilskud, og hvad der nu ellers måtte være, gives, når indtægten er under en vis grænse og der derfor er et behov. Følger man forslaget på dette punkt, vil, så vidt jeg kan se, f.eks. boligsikring indirekte komme bidragyderen til gode i strid med vores sociale lovgivning.

Hvad angår hovedspørgsmålet, ophævelse af tildeling af tidsubestemt bidrag, er det næppe en overdrivelse at sige, at det er en overordentlig følelsesladet sag, som ikke altid følger de, skal vi sige, sædvanlige partiskel.

For mig at se er der ikke nogen som helst tvivl om, at endemålet må være, at alle – det gælder såvel kvinder som mænd – lægger deres tilværelse til rette sådan, at ægteskabsindgåelse ikke betragtes som en livsvarig forsørgelse. Det var vel, så vidt jeg kan se, også tendensen i 1989-lovændringerne, hvor det blev slået fast, at bidrag som hovedregel tillægges for maksimum 10 år. 1989-ændringen er, som ministeren også var lidt inde på det, jo også slået igennem i den forstand, at den procentdel, der pålægges tidsubestemt bidrag, er stærkt faldende. Om udviklingen så er gået stærkt nok, er vel en skønssag. Personlig ser jeg gerne, at vi meget snart når dertil, at tidsubestemt bidrag bliver den absolutte undtagelse.

Men ud over at være følelsesladet er dette område også ganske kompliceret, og derfor ser vi frem til en grundig drøftelse i udvalget medlemmerne imellem, men også med ministeren, for selv om tidsubestemt bidrag måske ikke kan afskaffes helt på indeværende tidspunkt, er der dog en række forhold, som bør vurderes nøjere. Jeg tænker på spørgsmål som bidrags-

[Dorte Bennedsen]

modtagerens pligt til at udnytte sin erhvervsevne; er de afgørelser, der træffes i sådanne sager for øjeblikket, rimelige? Jeg tænker på, at bidragsydere kan pålægges uddannelsesbidrag til barnets 24. år, hvilket næppe er rimeligt i forhold til vores uddannelsesstøttelovgivning; men jeg har forstået, at dette sidste problem formentlig løses ved den kommende revision af børneloven.

Vi bør diskutere bidragsreglerne generelt i relation til anden social- og arbejdsmarkedslovgivning. I dag er bidragsreglerne, så vidt jeg kan se, uafhængige af andre regelsæt. Er det rimeligt, eller bør regelsættene ses i en indbyrdes sammenhæng?

Punkt 3 i forslaget er så spørgsmålet om ligestilling mellem mænd og kvinder med hensyn til bidragspligt. Jeg noterede mig med tilfredshed, at ministeren vil medvirke til, at Højesteret får lejlighed til at vurdere dømsafgørelser om kvinders bidrag til mænd.

Så vidt jeg har kunnet følge med, bliver sager, der i indhold er stort set identiske, afgjort vidt forskelligt alt efter, om det er mænd eller kvinder, der skal modtage bidraget. Jeg tænker ikke mindst på den landsretsdøm fra marts 1993, mener jeg det er, som også er citeret i forslaget. Den virker på mig aldeles horribel. Jeg skal dog medgive landsretten, at dens afgørelse var en lille smule bedre end byrettens, der overhovedet ikke ville tillægge den pågældende mand nogen form for bidrag.

Jeg noterede mig også ministerens bemærkninger om de hjemmegående hustruer. Her havde vi jo faktisk en sag med en hjemmegående mand, der ikke havde erhvervsevne, og som var ved at ryge ud af systemerne; men han fik altså et lille bidrag i 3 år efter, tror jeg, 22 års ægteskab. Det er ikke en rimelig afgørelse. Derfor synes jeg, det er godt, at disse sager så snart som overhovedet muligt kan blive forelagt til Højesterets afgørelse, så vi får at se, om det virkelig også er Højesterets mening, at det skal være sådan. Og så må vi jo handle her alt efter, hvordan Højesteret afgør sagerne.

Vi kan som sagt ikke støtte forslaget i dets nuværende form, men vi synes, det er godt, at det er kommet frem; vi synes, det er godt, at vi får denne drøftelse, og vi deltager meget gerne i drøftelser om, skal vi sige, mere eller mindre administrative ændringer i systemet, som det er i dag. Vi mener, at der er behov for en sådan drøftelse.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Jeg vil godt allerede på nuværende tidspunkt samle lidt op.

Jeg er helt enig i, at denne problemstilling langsomt bliver afviklet – desværre, kan man sige, for hovedårsagen til, at den bliver afviklet, er, at ægteskaber ikke varer så længe, som de har gjort, og det er jo i virkeligheden ikke så positivt – men selv om det set i forhold til dette forslag går i den rigtige retning, så går det for langsomt, og det er ikke den rigtige måde, problemet bliver løst på, nemlig ved at borgerne er gift i kortere og kortere tid.

Det er jo rigtigt, at det tidsubegrænsede bidrag aftrappes langsomt, men det, man skal være opmærksom på, er, at pensionsrettighederne opretholdes, og det er en væsentlig ting. Det er væsentligt for den næste ægtefælle, som går glip af en stor del af pensionsrettighederne.

Må jeg så også sige med hensyn til forskelsbehandlingen, hvor ministeren nævner, at man er ligestillede efter loven, at det er rigtigt nok, men det er man sandelig ikke i praksis. Lad mig her rette en tak til fru Dorte Bennedsen, som netop bekræftede, at der ikke er ligestilling i praksis. Jeg er også glad for, at ministeren er indstillet på, at vi går videre til Højesteret med en sag; jeg er sikker på, at jeg kan finde én allerede i løbet af 14 dage.

Med hensyn til lige behandling i beregning af de økonomiske forhold mener ministeren ikke, at mine konklusioner og min fremstilling er rigtig. Så må jeg henvise ministeren til at læse forslagets bemærkninger én gang til og se de eksempler, der dér er opregnet. Deraf fremgår det tydeligt, at der er en væsentlig forskel på, hvordan man beregner bidragsynderens og bidragsmodtagerens økonomiske forhold.

Specielt tages der, hvis bidragsyderen er en lille selvstændig erhvervsdrivende, mange flere ting med end de privatøkonomiske forhold, også ting, som bidragsyderen ikke engang er i besiddelse af – det kan være omkostninger ved driften osv. Det er der masser af eksempler på, og jeg skal gerne sende en stak sager til justitsministeren, selv om jeg ved, at han har fået dem tidligere, for de personer, der henvendte sig til mig, har tidligere henvendt sig til ministeren.

Pia Christmas-Møller (KF):

Forslaget lægger op til en modernisering af ægteskabslovens regler om bidragspligt. Det kan der være god grund til.

I forslaget bemærkninger refereres en række eksempler på, hvordan den tidsubegrænsede bidragspligt kan virke helt urimelig, ligesom det påvises, at retspraksis ikke stiller mænd og kvinder lige.

Jeg tror, at vi alle sammen har modtaget lignende eksempler på, hvordan den nuværende ægteskabslov og dens forvaltning på bidragsområdet er ude af trit med samfundsudviklingen i øvrigt.

Tidligere i dette århundrede var det almindeligt, at kvinderne blev gift meget tidligt og ofte på et tidspunkt, hvor de ikke havde fået nogen uddannelse, og i det omfang de havde arbejde, blev dette forladt ved ægteskabets start. Disse kvinder var fuldt ud økonomisk afhængige af deres mænd, og i skilsmisssituationer blev specielt kvinderne ikke bare de økonomiske tabere, men også tabere i relation til deres sociale liv. Skilsmisser var ikke almindeligt accepteret, og det var slet ikke almindeligt accepteret, at kvinder i en moden alder startede på en uddannelse eller forsøgte sig med et karriereforløb på arbejdsmarkedet. Disse kvinder måtte ofte nøjes med de usleste job til ussel løn, og så måtte mange af dem oven i købet sige tak til.

Sådan er det ikke i dag og gudskelov for det. Det største problem for en 40-årig, der søger ind på arbejdsmarkedet, er i dag den store arbejdsløshed. I dag er familiemønstret nemlig langt mere nuanceret takket være bl.a. den langt større ligestilling mellem mænd og kvinder.

Men netop kampen om at sikre reel ligestilling handlede og handler fortsat om at give det enkelte menneske uanset køn en reel valgmulighed for at indrette sit liv. Til denne valgfrihed hører også muligheden for at vælge et familieliv, hvor den ene passer børnene og arbejdet i hjemmet. Uanset om dette arbejde varetages af en kvinde eller en mand, har det en værdi, som skal medregnes den dag, ægteskabet ikke måtte kunne videreføres.

Derfor er det helt naturligt og rigtigt, at der findes regler, som sikrer, at den økonomisk stærke part bidrager til den anden ved ophør af langvarige ægteskaber; men derfra og så til

at idømme en sådan bidragspligt på ubestemt tid, som i nogle tilfælde svarer til en livsvarig forpligtelse, er der et langt stykke. Justitsministeren har netop fortalt, at 25 pct. af sagerne afgøres med tidsubestemt bidragspligt. Det er det samme som hver fjerde sag, og det er simpelt hen for meget.

De fleste af os herinde ville formentlig føle det dybt uretfærdigt, hvis vores ægtefælle igen mange år pludselig ønskede skilsmisse – f.eks. fordi den pågældende gerne ville realisere sig selv – hvis vi samtidig blev økonomisk bundet i al evighed. Vi ville føle vores rettigheder tilsidesat, hvis vores bidrag blev fastsat på grundlag af f.eks. en ekstrem høj provisionsløn, der tilfældigvis indtraf i beregningsåret, hvis vi samtidig blev nægtet nedsættelse i de følgende år, hvor provisionslønnen igen er nede på et normalt niveau, som måske udgør ¼ eller mindre af det oprindelige beregningsgrundlag.

Jeg tror ærligt talt, at vi ville føle os uanstændigt behandlet, hvis vi som følge af et sådant skilsmissegørelse var nødt til at flytte på værelse for at betale vores bidrag til en ægtefælle, som måske oven i købet er flyttet sammen med en anden med en pæn indkomst. Hvordan ville vi mon føle det, hvis vi samtidig vidste, at den tidligere ægtefælle havde fået tilbudt fuldtidsarbejde, men havde takket nej, da vores bidrag kombineret med et halvtidsjob var nok til at leve et behageligt liv? Nuvel, det er ekstreme eksempler, men dog ikke mere ekstreme, end at de findes.

Det drejer sig om at finde en rimelig balance for begge parter, ikke mindst sådan at den, der har tilsidesat et karriereforløb, får mulighed for at leve en anstændig tilværelse også efter en skilsmisse, men det må være muligt at sætte åremål på bidragspligten, og det må være muligt at sikre rimelige beregningsregler, ligesom det må være muligt, at kvinder og mænd i ens situationer behandles ens.

Det er tilsyneladende ikke helt nemt, men vi må arbejde konstruktivt med problemerne i udvalget, hvor vi også må have kigget på pensionsreglerne. Det undrer mig, at forslagsstillerne ikke har gjort nogle bemærkninger i forslaget om netop reglerne for enke- og enke-mandspension, for her er der også nogle skævvridninger. Det må med i sammenhængen.

[Pia Christmas-Møller]

Det er et komplekst område, og det er et følsomt område, men vi vil fra konservativ side gå positivt ind i udvalgsarbejdet.

Inge Dahl-Sørensen (V):

Loven om tidsubestemt bidragspligt er ikke en tidssvarende lov. I dag har alle mulighed for uddannelse og arbejde, og det er ikke manden, der alene forsørger familien. Derfor er et ægteskab ikke en hindring for at arbejde eller at uddanne sig, og derfor er det urimeligt at pålægge en forhenværende ægtefælle at betale bidrag på livstid.

I bemærkningerne til lovforslaget er nævnt en række eksempler til illustration af, hvorledes der på dette område diskrimineres over for mænd. Jeg har selv modtaget en række henvendelser fra personer idømt livsvarig bidragspligt, og det er min klare opfattelse, at det føles som utrolig uretfærdigt at være dømt til at betale bidrag hele livet.

Tiden er simpelt hen løbet fra den nuværende lov, og nærværende forslag lægger op til en ændring af lovgivningen på dette område, således at loven bliver mere tidssvarende. Der vil stadig kunne pålægges bidrag efter en skilsmisse, men dog maksimalt i 10 år, og der vil blive skabt en tiltrængt ligestilling på området. Dog er det værd at bemærke, at der i beslutningsforslaget er en undtagelse, hvorefter bidrag kan fastsættes frem til det fyldte 67. år, såfremt ægteskabet har været i mindst 25 år og den bidragsberettigede enten er uden uddannelse eller uden erhvervs erfaring.

Venstre kan tilslutte sig forslaget og håber på en velvillig behandling fra alle Folketingets partier.

Ebba Strange (SF):

Velviljen er ikke helt så stor fra SF's side som fra Venstres og De Konservatives side; det vil jeg skynde mig at sige i starten.

Det er et område, hvor vi får bunkevis af breve. Vi kender godt de dér meget følelseladede områder, hvor vi bliver overdænget med breve. Det er godt, at folk henvender sig til os, og jeg læser også alle brevene med interesse, men SF mener, at der stadig væk findes tilfælde, hvor det kan være rimeligt, at en ægtefælle pålægges livsvarig bidragspligt. Det gør vi, fordi de stadig væk findes, de ægteskaber, hvor den ene ægtefælle har brugt sit liv på at passe

hus og hjem – som regel mand og barn/børn – og hvor hun – det er som regel en kvinde – er i en meget dårlig situation, når manden forlader hende.

Vi havde den store debat i 1989 om dette her spørgsmål, og jeg synes, at vi endte et sted, hvor vi godt kan tillade os at stå et stykke tid. Udviklingen går naturligvis – det forudså vi også i 1989 – i retning af, at det er færre og færre, der bliver pålagt den livsvarige bidragspligt; i det hele taget bliver bidragstiden kortere og kortere, og at man slet ikke bliver pålagt bidrag, bliver også mere og mere almindeligt. Sådan er udviklingen gået, men fordi udviklingen er gået sådan, er der ingen grund til, at der ikke er dette sikkerhedsnet for de situationer, hvor en person – som regel en kvinde – kommer i en meget uheldig situation efter en separation og skilsmisse.

Jeg skal også gøre opmærksom på noget, som ikke har været så forfærdelig meget inde i debatten, nemlig at selv om man er pålagt bidragspligt, kan Statsamtet fastsætte denne bidragspligt til nul, hvis man skønner, at ændringen i de pågældende personers økonomiske forhold gør det rimeligt.

Altså ikke så stor tilslutning fra SF's side til den del af forslaget.

Jeg har mærket mig i bemærkningerne den store forskel, der kan være, på den måde, kvinder og mænd behandles på i retssystemet, alt efter hvem det nu er, der tjener de fleste penge. Det er muligvis en tradition, der sidder lidt for dybt i retssystemet, at det altid er manden, der tjener de fleste penge; i hvert fald er der ikke noget i loven, der tilsiger denne forskelsbehandling. Tværtimod, der tales hele loven igennem kun om ægtefæller, aldrig om hustruer og ægtemænd, så signalet til domstolene er klart nok, at naturligvis skal der ske ligebehandling af mænd og kvinder i forhold til loven.

Derfor er jeg også glad for, at justitsministeren vil bruge den indflydelse, han har, på at få prøvet nogle af de sager ved Højesteret, for det er et af de steder, hvor jeg godt kan se at der burde en anden retspraksis til, hvis de eksempler, forslagsstillerne omtaler i deres beslutningsforslag, er almindeligt forekommende.

Men umiddelbart mener vi altså ikke, at der er brug for nogen lovændring.

Bjarne Ørum (RV):

Justitsministeren sluttede med at sige, at man i de kommende år nøje bør følge samfundsudviklingen, så den blev tilpasset denne form for lovgivning. Her tror jeg at justitsministeren ramte det ømme punkt, der gør, at der er meget rigtigt i forslaget. For når der er et problem her, er det, fordi dette problem sjældent ses i sammenhæng med, hvad der ellers bliver lovgivet om.

Fru Dorte Bennedsen nævnede den nye børnelov, og det et område, jeg også er opmærksom på. Det er ikke særlig fair, at man skal betale til børn på 18 år og derover, når de får SU og en hel masse andet.

Der sker så meget i samfundet uafhængigt af denne lovgivning, som man hele tiden skal være opmærksom på, for ellers kommer den til at virke noget antikveret. Dermed har jeg måske så også antydnet, at det synes jeg den er. Men jeg synes dog ikke, at den er så antikveret, at jeg kan gå ind for forslaget. Jeg mener stadig væk, at der vil være særtilfælde, hvor en tidsubestemt bidragspligt er på sin plads. Derfor min holdning.

Jeg kan godt se, at det er en sølle trøst for dem, der er blevet tildelt tidsubestemthed i 1980'erne, at vi nu kan se, at der er omkring 29. Men jeg synes, det går i den rigtige retning.

Justitsministeren sagde, at Justitsministeriet vil være opmærksom på muligheden for, at en sådan sag bliver indbragt for Højesteret – det var angående ligestilling mellem mænd og kvinder – og dertil vil jeg sige, at jeg synes, man ikke bare skal være opmærksom på det, men at man skal handle, for vi har brug for, at denne opmærksomhed udmøntes i en højesteretsdom. Jeg ville være meget glad, hvis det kom ud af debatten her i dag.

I øvrigt kan jeg fuldt ud tilslutte mig justitsministerens og specielt fru Dorte Bennedsens bemærkninger, for jeg er enig i, at der stadig væk er et behov for tidsubestemt bidragspligt. Det er kun fire år siden, at et næsten enigt Folketing vedtog de nugældende regler. Jeg mener ikke, de er blevet så utidssvarende, at de ikke stadig væk har en vis funktion i de særtilfælde, hvor det er lykken for dem, der kommer ind under de særtilfælde.

Det er altså vores holdning her i dag, men vi er meget opmærksom på, at den nok er lidt antikveret i sin sammenhæng i samfundet, og det

fornemmede jeg også at justitsministeren var opmærksom på.

Justitsministeren (Erling Olsen):

Blot, at vi måske udtrykte os en lille smule for kancelliagtigt. Det, jeg forsøgte at sige, var, at første gang, der kommer en ansøgning om tredjeinstansbevilling i en sådan sag, får ansøgeren tilladelse til at gå til Højesteret.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Først skal jeg lige sige, at CD's ordfører ikke kan være til stede, og at CD ikke kan tilslutte sig forslaget, man vil se positivt på de problemer, der er rejst, og drøfte dem i udvalget.

Den sag, vi i dag behandler, er jo en sag, som vi alle sammen som folketingspolitikere får mange breve og henvendelser om især fra den ene part, og sådan vil det vel også altid være.

Jeg kan godt huske, at Kristeligt Folkeparti, da vi havde debatten for år tilbage om de problemer, der blev rejst, vendte sig imod, at man skulle afskaffe tidsubegrænset bidragspligt. Jeg kan også klart huske, at jeg sagde, problemet ville blive mindre og mindre med årene, fordi flere og flere kvinder får udearbejde, og det er det mønster, der tegner sig, så problemet vil måske næsten helt forsvinde.

Men vi står altså i dag over for et problem, og jeg forstår også på Fremskridtspartiet, at der er undtagelser – så kan man måske sige, at der i dag er for mange – men de er der, og jeg var glad for, at der også blev sagt »af en vis alder«, for det er utrolig svært, hvis man er noget op i 50'erne og ikke har været på arbejdsmarkedet, overheadet at komme det. Der er man jo for gammel, bare man er 40. Så der er ikke ret mange chancer i dag for den gruppe.

Har man, som det også er sagt tidligere, valgt i sin familie at leve sådan, at manden er udearbejdende og kvinden har taget sig af hus og hjem og børn, er det noget, man har været enige om, og så er der jo også tale om en værdi, som kvinden har tilført hjemmet i den periode, og den skal selvfølgelig medregnes.

Vi ved også, at der er nogle kvinder, der har opgivet at få egen uddannelse – ja, nogle har endda været med til at betale mandens uddannelse for bagefter aldrig selv at få nogen og er derfor dårligt stillet.

[Inger Stilling Pedersen]

Efter det, jeg har kunnet fornemme i dag om, at der må være visse undtagelser, tror jeg faktisk, vi er enige. Men det er da også klart, at hvis det drejer sig om veluddannede kvinder, som meget vel kan have et job – også et fuldtidsjob – kan man diskutere, om det er rimeligt, at de pågældende ikke skal udnytte deres arbejdsevne i stedet for at ligge manden til byrde. Det synes jeg det ville være meget rimeligt at drøfte.

Jeg synes også, vi skal se på spørgsmålet om pension, altså hvordan man kan dele pensionen i den tid, kvinden selv har været med til at optjene den, sådan at man ikke skal tildeles tidsbestemt bidragspligt, for at kvinden kan få del i pensionen.

Men vi ved, at der er mange følelser med i det. Og man kan da udmærket godt forstå den anden part, som næsten altid er manden, der måske finder sig en ny kone og får et nyt hjem, og som så må føle, hvor svært det er ikke at kunne slippe ud af det første forhold; det er i hvert fald et af de argumenter, man hyppigst bliver mødt med. I den forbindelse kunne man jo udtale det håb, at langt flere blev i det forhold, de er i. Men det er jo ikke altid mandens skyld, at et forhold går i stykker, og derfor er der mange mænd, der kan føle det urimeligt, fordi de måske gerne ville have opretholdt det forhold, de havde.

Man skal altså være opmærksom på, at der er tale om spørgsmål, som rummer mange nuancer, og vi er i Kristeligt Folkeparti også meget villige til at se på, hvordan vi får løst problemerne på den bedste måde. Hvis det er kvinden, der har den største indtægt, skal det selvfølgelig tælle med på lige fod, for når man i alle andre forhold siger, at parterne er lige meget værd i ægteskabet, må de også være det den dag, de skal til at dele.

Kristeligt Folkeparti vil altså meget gerne være med til at se på, om der er nogle skævheder, der skal rettes, men vi mener også, det er utrolig vigtigt, at vi tilgodeser den svage part, og den svage part er nu i dag ofte kvinden. Vi tilsiger altså en positiv udvalgsbehandling, hvor vi håber vi kan få drøftet nogle af de mange problemer, der vitterlig er.

Tom Behnke (FP):

Hvis det ikke var, fordi jeg konstant forsøger på at være en seriøs politiker, kunne jeg finde

på at skæve til proportionsforholdet mellem ordførernes alder og køn i forbindelse med holdningen til det foreliggende forslag, men det vil jeg selvfølgelig afholde mig fra.

Man skal være opmærksom på, at når skilsmisse finder sted, deler man for det første boet. Det vil sige, at i det ægteskab, hvor ægtemanden virkelig har fået lov til at lave karriere, virkelig har en god stilling og en god indtægt – som konen har været med til at dele udbyttet af igennem de år, de været gift – får ægtefællerne, den dag de bliver skilt, hver halvdelen af boet.

Det er udgangspunktet. Men ikke nok med det: Derefter skal bidragsyderen – oftest manden – betale bidrag til ægtefællen.

Hvis vi så fastholdt, at man højst kunne få bidrag i 10 år, hvis vi altså så helt bort fra den tidsubegrænsede bidragspligt, som om den slet ikke fandtes, så ville bidragsmodtageren trods alt have 10 år til at tage sig en uddannelse i eller til at finde sig et arbejde i. 10 år, hvor hun altså har muligheden, burde være rigeligt og tilstrækkeligt.

Jeg havde helst set, at vi helt havde ophævet denne lovgivning. At ægtefæller slet ikke med en lov i hånden skal kunne gøre udlæg i hinanden efter en skilsmisse. Det skulle selvfølgelig stå ethvert ægtepar frit for at indgå aftale om en eller anden fordeling af de økonomiske midler i tilfælde af skilsmisse. Det ville være fint nok. Men det er tiden ikke til.

Min næste tanke var så at fjerne den tidsubegrænsede bidragspligt fuldstændig. Det er tiden heller ikke til, fandt jeg ret hurtigt ud af under udarbejdelsen af forslaget.

Men jeg er sikker på, at hvis vi får gennemført det foreliggende beslutningsforslag eller nogle lignende ordninger, er jeg sikker på, at vi vil få debatten igen i løbet af ganske få år, og så vil denne lovgivning langsomt blive aftrappet.

Det, der var meningen med dette beslutningsforslag, og det, jeg kunne nå frem til, var for det første at lave en meget stærk begrænsning af den tidsubegrænsede bidragspligt og for det andet at lave en retfærdig og klar ligestilling af parterne, en lige behandling og en lige beregning af de økonomiske forudsætninger for både bidragsyder og bidragsmodtager.

Alle de sager, som jeg har modtaget – nogle af dem er optrykt i forslaget, så man kan se, hvordan det forholder sig – viser, at der sker en klar forskelsbehandling, at hustruerne har en

[Tom Behnke]

klar fortrinsstilling. De er klart bedre stillet i det retfærdige system i tilfælde af skilsmisse, end mændene er.

De personer, som sidder i en sådan bidragsfælde, og som resten af deres liv skal betale bidrag til deres tidligere ægtefælle, er på det nærmeste stavnsbundne: Deres økonomiske muligheder både i al almindelighed og i forbindelse med et senere ægteskab er overordentlig indskrænkede. Og så er vi jo egentlig nået dertil, hvor præstens ord, da man blev gift, begynder at få betydning, men kun på dette område, når præsten siger: Til døden jer skiller. Det gælder altså i bidragsagerne.

Lad mig så efter disse indledende ord sige tak til alle ordførere, for der har været mange positive tilkendegivelser. Jeg vil også gerne specielt takke justitsministeren for hans tilsagn om at støtte tredjeinstansbevilling til Højesteret, hvis der kommer en ansøgning om fri proces. Det er jeg særdeles glad for, og jeg vil gøre mit til, at ministeren snarest får en sådan sag over.

Lad mig endvidere takke både justitsministeren og fru Dorte Bennedsen for, at de er villige til at se på, om praksis skal justeres, specielt den administrative praksis, for det er i virkeligheden ikke hos domstolene, det står værst til, men hos statsamtterne.

Fru Pia Christmas-Møller savnede nogle bemærkninger om pensionsrettighederne, og dér skal jeg med det samme udtrykke beklagelse. De er ikke gledet ud, for de har slet ikke været med. I det oprindelige forslag havde vi fuldstændig fjernet muligheden for et tidsubegrænset bidrag, men under udarbejdelsen af forslaget var jeg nødt til at tage en undtagelsesbestemmelse med, som dog er meget begrænset, og i den forbindelse glemte jeg at få pensionsrettighederne med ind, for at omtale pensionsrettighederne ville være overflødig, hvis tidsubegrænset bidragspligt slet ikke eksisterede. Men det kan vi da nå at få med; det skal ikke være det, der skiller os ad.

Fru Inger Stilling Pedersen sagde, at vi politikere får mange henvendelser særlig fra den ene part. Så kan man jo stille spørgsmålet: Hvorfor gør vi mon det? Og hvem er det, vi særlig får henvendelser fra? Ja, det er de ægtemænd, som sidder i den klemme, og som ikke på nogen måde kan komme ud af den, men faktisk er stavnsbundet på livstid.

Jeg blev bekendt med et tilfælde, hvor en mand, der havde været gift i en årrække og var blevet pådømt tidsubegrænset bidragspligt, efter et par år eller tre blev gift med en anden kvinde. Efterfølgende bliver han tilbudt at blive udsendt til Jugoslavien, og i den forbindelse tænker de noget over situationen, for hvad vil den nye hustru få, i det øjeblik han bliver slået ihjel? Hun må konstatere, at den tidligere hustru, som manden havde gjort op med, stort set ville få hele pensionsrettigheden.

Det er ikke rimeligt, at man på den måde ikke kan få lov til at gøre et ægteskab færdigt. Skilsmissen burde være det tidspunkt, hvor ægteskabet er færdigt.

Så når der spørges, hvorfor vi mon kun får alle disse henvendelser fra den ene part, er svaret, at det er, fordi det kun er den ene part, der bliver uretfærdigt behandlet.

Men jeg er glad for, at ministeren og regeringspartierne er indstillet på, at vi skal have undersøgt spørgsmålet og rettet op på det. Det glæder jeg mig til under udvalgsbehandlingen.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Hr. Tom Behnke fremsatte i begyndelsen af sit sidste indlæg nogle, synes jeg nok, meget ironiserende bemærkninger om bodeling, som hustruen havde været med til at nyde overskuddet af osv. Jeg ved ikke, om det var andet end en spøgefuldhed, men for ikke at risikere nogen misforståelser vil jeg gerne sige, at vi i Socialdemokratiet ikke deler den holdning. Altså hvis et ægteskab har været i en eller anden periode, skal boet deles og gøres op på det tidspunkt.

Der lå ligesom i luften, at det i forvejen måske var lidt urimeligt, at hun skulle løbe med halvdelen af boet, som han havde tjent op til. Jeg ved ikke, om det er korrekt forstået, men sådan kunne det tolkes. Det ville jeg bare gerne tage afstand fra.

I øvrigt vil jeg gerne både i forbindelse med hr. Tom Behnkes sidste bemærkninger og det første svar midt i forløbet sige, at jeg glemte i mit indlæg at tage hele spørgsmålet om pensionsrettigheder med. Jeg ved ikke, om det eksempel, hr. Tom Behnke kom med her om den nye hustru – som jeg forstod var en meget ny hustru – er særlig godt. Men vi oplever, at ægtefæller bliver pålagt bidragspligt, som ganske

[Dorte Bennedsen]

vist bliver nulstillet, men som bliver pålagt af hensyn til pensionen. I det nævnte tilfælde, hvor der altså var tale om et langt ægteskab og et meget kort ægteskab, skal jeg ikke rigtig gøre mig klog på, om det er rimeligt, at den nye kone får hele pensionen, men vi har oplevet, at der efter opløsningen af et ægteskab kan være gået 15 år eller mere, uden at den nye kone har optjent pensionsrettigheder.

Vi kan vel ikke bare afskaffe disse pensionsrettigheder, men det, man skal nå frem til, må vel være, at den del af pensionsopsparingen, som hustruen – eller manden – har været med til at finansiere, skal indgå som et led ved bodelingen. Det må være på det tidspunkt, man skal tage stilling til det.

Men når jeg tog ordet her, er det, fordi jeg ikke havde fået det med i mit eget indlæg. Jeg mener helt klart, det hører til de problemer, vi skal drøfte i udvalget.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Jeg beklager, hvis jeg har fået udtrykt mig lidt tvetydigt. Jeg er helt enig i, at bodelingen er helt rimelig og retfærdig. Selvfølgelig skal man dele boet 50 pct. til hver i tilfælde af skilsmisse.

Lad mig tilføje, at jeg også kan tilslutte mig fru Dorte Bennedsens forslag om, at man skal dele pensionsrettighederne og det beløb, som står på det tidspunkt, fifty-fifty ved skilsmis- sen, hvorefter den eventuelle nye ægtefælle skal kunne gå ind i pensionsrettighederne af det, der er tilbage, og det, der vil komme. Det synes jeg var en god løsning, og hvis vi kan lande dér, tror jeg, at alle parter vil være tilfreds med det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) be- handling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Grove):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslut- ning henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Grove):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af Folketinget Tom Behnke (FP), Kim Behnke (FP), Annette Just (FP) og Pia Kjærsgaard (FP) har meddelt mig, at de ønsker at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om rettelse af forbytning af faderskab.

(Beslutningsforslag nr. B 77).

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Tom Behnke (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om rettelse af forbytning af faderskab.

(Beslutningsforslag nr. B 77).

Jeg henviser i øvrigt til beslutningsforslagets tekst og bemærkninger og indstiller forslaget til Tingets velvillige behandling.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Grove):

Fra medlem af Folketinget *Elisabeth Arnold* (RV), der har orlov, har jeg modtaget medde- lelse om, at hun fra og med den 5. marts 1994 atter kan give møde i Tinget.

Stedfortræderen, *Bjarne Ørums*, hverv som midlertidigt medlem af Folketinget ophører herefter fra nævnte dato at regne.

Fra medlemmer af Folketinget *Karen Jes- persen* (S) og *Erling Christensen* (S), der har or- lov, har jeg modtaget meddelelse om, at de fra og med den 8. marts 1994 atter kan give møde i Tinget.

Stedfortræderne, *Bent Greves* og *Frederik Nørgaards*, hverv som midlertidige medlem- mer af Folketinget ophører herefter fra nævnte dato at regne.

Medlem af Folketinget *Helen Beim* (S) har meddelt mig, at hun ikke vil kunne give møde i Tinget i mindst 7 dage, hvorfor hun anmoder